

ПРЕГОВОРИ О БУДУЋЕМ СТАТУСУ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

СУШТИНСКА АУТОНОМИЈА УНУТАР СРБИЈЕ

Ако се озбиљно погледа предлог српске стране у преговорима о Косову и Метохији, лако се уочава његова окренутост компромису. Не само да обе стране добијају нешто, већ оне добијају највише од онога до чега им је стало: Србија задржава свој суверенитет и територијални интегритет, косметски Албанци добијају самоуправу у потпуности слободну од уплитања Београда, док косметски Срби добијају сигурност своје егзистенције и осигурану везу са Србијом. Сви заједно добијају мир, стабилност и реалну шансу за економски напредак.

Решење проблема статуса подразумева да се садашњи међународно регулисани статус Косова и Метохије преведе у будући унутрашњи статус ове покрајине, који ће такође имати одређену димензију међународних гаранција, надзора и помоћи у његовом спровођењу. Ако би се којим случајем поступило другачије, а то значи уколико би се прекршило међународно право, уколико би се игнорисала политичка воља једне од страна, и покушало наметнути једнострано институционално решење, то би значило да се једно међународно регулисано стање премеће у нерегулисано стање, у не-статус, у правни хаос са несавременим политичким, друштвеним и економским последицама. ■

ЕПИЛОГ ПРЕГОВОРА У БАДЕНУ

АКТЕРИ, СТАТИСТИ И МОДЕЛИ

Током најновијих преговора о Космету у Бадену, српска страна изнела је до сада најконкретнији предлог решења статуса наше јужне покрајине. У исто време, тај предлог подразумева, како је то нагласио министар за Косово Слободан Самарџић, „највећи степен препуштања надлежности једном делу територије, познат у данашњем свету“.

Отепен аутономије који је Србија понудила „већи је и од досадашњих рекордера – аутономија Хонгконга и Оландских острва“, нагласио је током преговора Самарџић, додајући да је најближи сличан пример Хонгконг, који спроводи концепт „једна држава два система“, али, за разлику од предлога делегације Србије, Кина у одређеној мери спроводи своју политику одбране и у Хонгконгу. Предлог Србије је зато сличнији решењу демилитаризације аутономне територије, који је примењен у случају Оландских острва. У поређењу са Оландским острвима, Косово би располагало далеко већим обимом искључивих надлежности.

Изношење конкретних предлога и позивање на већ постојеће моделе који би се могли интегрисати у ипак специфично решење статуса Косова и Метохије, јасно указује на спремност српског преговарачког тима да преговара, што се за другу страну све теже може рећи.

Данашњи свет познаје сличне спорове, а неке од модела њиховог решавања, који се помињу током преговора, и на које се позива српска страна, доносимо у основном облику.

ОЛАНДСКА ОСТРВА

Оландски архипелаг је саставни део Финске са веома високим степеном аутономије и јаким међународним гаранцијама. Законом о аутономији до најситнијих детаља прецизиран је однос Оланда и „осталог дела“ Финске. Оланд има 26.000 становника, који су Швеђани и говоре шведски.

Падом царског режима у Русији 1917. године оландски прваци затражили су да се припоје Краљевини Шведској. Финска се није сагласила са петицијом Оланђана, већ је Оланду дала аутономна права која они тада нису хтели да прихвате. Сукоб је ре-

Реаговање Министарства одбране Републике Србије

У ОДНОСУ НА ПРЕТПОСТАВЉЕНЕ ПРЕТЊЕ

Министарство одбране Републике Србије има разрађене планове за деловање у односу на претпостављане претње, речено је у том министарству поводом најаве из Владе Србије да ће сва министарства припремити планове за помоћ српском становништву на Косову и Метохији у случају једностраног проглашења независности. У Министарству одбране наглашено је да се разматрају различити сценарији, а да је реаговање могуће у случају покушаја нарушавања безбедности или на основу политичке одлуке Владе Србије и председника Републике.

Председник Републике Србије Борис Тадић

ПУНА САМОУПРАВА, УЗ САГЛАСНОСТ БЕОГРАДА

Верујем да постоји основа за компромис. Елементи тог компромиса су једноставни – рекао је у говору другог дана баденских преговора о будућем статусу Косова и Метохије председник Србије Борис Тадић:

„Србија нуди Косову многе надлежности и симболе који су, у нормалним околностима, резервисани само за суверене државе.

Србија би задржала надлежност у домену спољне политике, одбране, пограничне контроле и заштите српског наслеђа. Србија би задржала искључиво право представљања у Уједињеним нацијама, Оебсу и Савету Европе. Србија такође тражи да на Косову не буде војске, а прихвата Жандармерију која ће обезбеђивати ред и закон. Постојао би споразум Београда и Приштине који би гарантовао заштиту права етничких заједница, и у случају Срба, њихових односа са институцијама у Београду.

У оквиру сваке од ових надлежности представник међународне заједнице имао би своју јурисдикцију.

Ако би се овакав модел прихватио, то би значило уступке са обе стране, а примену би надгледала и гарантовала међународна заједница.“

Председник Владе Србије Војислав Коштуница НА СТРАНИ МЕЂУНАРОДНОГ ПРАВА

Преговори о будућем статусу Косова и Метохије епилог могу да добију само тамо где су и започети – у Њујорку. За Србију је прихватљиво само решење потврђено у Савету безбедности УН – изјавио је у уторак после преговора у Бадену председник Владе Србије Војислав Коштуница:

„После два дана разговора са албанском делегацијом, као и после две године преговора, очигледно је да су сви аргументи на страни Србије, јер је Србија на страни међународног права, односно, међународно право је на страни Србије. Када је реч о конкретним решењима, Србија је излазила са многим предлозима за суштинску аутономију КиМ. На овим преговорима приметна је велика неравнотежа: једна страна, а то је Србија, држи се међународног права и жели компромисно решење, а друга страна мисли да ће кршењем међународног права доћи до решења и нема ниједан конкретан предлог. Једнострано проглашење независности КиМ представљало би криминални акт. Штета коју би од тога имала Србија је ништа у односу на штету која би настала по међународно право и УН.“

шен одлуком Лиге народа 1921, којом је Оланд додељен Финској – уз високи степен аутономије, демилитаризацију, гаранције у области језика, културе...

Демилитаризација подразумева да на Оланду не могу бити стациониране јединице ниједне државе, укључујући и финске, мада финска војска надгледа границе. Најважније ингеренције оландског парламента су: образовање, здравство, јавне службе, заштита човекове околине, развој индустрије, унутрашње комуникације, инфраструктура, комунална администрација, полиција, пошта, радио и телевизија, док финским властима припадају: спољни послови, највећи део судства, царине и порези. Оланд има и свог посланика у финском парламенту, а оландски посланици бирају се на изборима на којима учествују пунолетни грађани са дозволом за стални боравак у архипелагу. Да би Финац могао да се бави привређивањем на Оланду, поседује земљу и може да гласа, мора да има сталну боравишну дозволу. На Оланду живи 95 одсто Швеђана, а само пет одсто Финаца. Званични језик је шведски. Приступањем Финске ЕУ 1995, део прерогатива оландског законодавства пренет је преко финских органа на ЕУ. Ако Финска жели да закључи међународни уговор који задире и у компетенцију Оланда, пројекат уговора мора да буде дат на разматрање оландском парламенту. Симбол припадништва Финској је гувернер Оланда, по правилу фински Швеђанин, који има протоколарну и надзорну улогу. Оланђани од 1921. више нису покретали иницијативу за присаједињење Шведској.

ТАЈВАН

Острво су у првој половини 17. века колонизирали досељеници из кинеске покрајине Фуџиан. Године 1683. Тајван је постао део Кинеског царства. После првог кинеско-јапанског рата острво је 1895. припало Јапану.

Тајван је после јапанског пораза у Другом светском рату враћен Кини. До 1971. влада на том острву представљала је Кину у УН. Раст државног и политичког утицаја Народне Републике Кине и њено условљавање успостављања дипломатских односа преки-

дом свих службених односа с Тајваном довели су до растуће политичке, али не и државне изолације острва које је постало једна од најразвијенијих земаља Азије. На председничким изборима 2000. победио је кандидат ДНС који се залагао за проглашење потпуне независности Тајвана од Кине. Већину становништва чине Кинези.

ХОНГКОНГ

Хонгконг је специјална административна област у оквиру Кине. Тај статус је добио 1997. године, пошто се Велика Британија, чија је колонија био од 1842, одрекла суверенитета над њим.

Хонгконгом се управља по принципу једна земља – два система, по којем је Кина пристала да тој области да висок степен аутономије. Основни закон, који је нека врста хонгконшког устава, територију третира као неотуђиви део Кине, која је задржала значајне надлежности у спољној и одбрамбеној политици. Пекинг има право отварања дипломатских мисија, док Хонгконг може отворити економска и трговинска представништва, а међународне уговоре у области економије, трговине, финансија, монетарне политике, пловидбе, комуникација, културе, туризма и спорта може склапати под именом „Хонгконг – Кина“. У домену одбране, централна влада може упутити војску у Хонгконг, али она не сме да се меша у локалне ствари. Земља и природни ресурси у власништву су Кине, а Хонгконгу је поверено управљање, њихово искоришћавање и развој.

Хонгконг има потпуну аутономију у области финансија и економије, образовања, здравствене и социјалне заштите, науке и технологије, културе, спорта, слободе вероисповести. Пекинг се не консултује око фискалне и монетарне политике, пореског система, царинске политике, инвестиција, трговине, имиграционе политике и делимично ваздухопловства и пловидбе. Хонгконг има своју валуту, хонгконшки долар, самостално спроводи законодавну, извршну и судску власт на локалу, а шеф извршне власти има председничка и премијерска овлашћења. Кина може да уложи вето на промене у политичком систему, а Основним законом Хонгконг се обавезује да ће забранити издају, сецесију, побуну и субверзију против централне владе Кине. ■

ВУК ЈЕРЕМИЋ, МИНИСТАР
СПОЉНИХ ПОСЛОВА СРБИЈЕ

ЕВРОПСКА ИНТЕГРАЦИЈА ГАРАНТ ТРАЈНОГ МИРА

Србија је уложила сав дипломатски напор да у процесу решавања будућег статуса Косова и Метохије очува свој територијални интегритет и државни суверенитет. То су „црвене линије“ које нећемо прећи у тражењу модела који би био прихватљив за обе преговарачке стране.

Ми се данас налазимо у свету у коме се геополитичке релације мењају заиста брже него икада у историји. Никада до сада није био случај да у року од само неколико година неки кључни фактори, неки кључни параметри који дефинишу геополитичке формуле, буду толико флуидни и буду подвргнути трансформацији у тако кратком времену.

У историји Европе мењале су се епохе у међународним односима, то је узимало некада неколико векова, некада неколико деценија, некада неколико година, али мислим да од 1989. године, односно од пада Берлинског зида, никада нисмо били сведоци тако динамичне трансформације у међународним односима.

Заиста, 1989. године свет је доживео промену буквално преко ноћи. До тада, од краја Другог светског рата, постојала је једна зацементирана блоковска подела света, и она је преко ноћи престала да постоји. Остао је само један систем, односно либерална западна демократија и у економском смислу либерални капитализам. Тих деведесетих година на сцени је остала само једна велика сила, за разлику од ранијег биполарног поретка.

Међутим, на почетку 21. века свет је доживео још један велики шок. То су били напади на Њујорк и Вашингтон, 11. септембра. Био је то нови тектонски поремећај у међународним односима, после оног из 1989. када је срушен биполарни свет.

Размак између првог и другог тектонског поремећаја био је само десетак година. То се раније никада није дешавало. Пролазиле су деценије између тако важних догађаја, а крајем 20. века то је само десетак година. Међутим, у наставку, током само неколико последњих година, свет се драматично мења. И то се сада осећа и код нас. Живимо у вртлогу међународних догађаја у којима у сваком тренутку морате да знате где се шта збива, како се, због чега и са којим актерима дешава промена, да бисте успели да свој брод, односно своју земљу, једну малу земљу као што смо ми, приведете у сигурну луку.

ПРОМЕНЕ У ПРОЦЕСУ РЕШАВАЊА БУДУЋЕГ СТАТУСА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

Пре две године почео је процес решавања будућег статуса Косова и Метохије, када је генерални секретар Уједињених нација дао мандат свом специјалном изасланику Мартију Ахтисарију, бившем председнику Финске. Али од тада, од новембра 2005, до данас, имамо једну врло различиту ситуацију у свету. Сада имамо једну другачију Европу, другачију Русију, Кину, Блиски Исток...

У тако брзо променљивим односима ми морамо тражити своју шансу. То је велика опасност, јер у тако брзим променама, ако вам се деси да се као мали народ нађете на погрешном месту, у погре-

Дворец Вајкерсдорф у Бадену крај Беча, где је одржана последња рунда преговора уз посредовање „тројке“ Контакт групе

шно време, лако можете да budete жртва тог процеса. С друге стране, ако умете да разумете где се и како ствари у међународним односима померају, онда можете да искористите динамику тих кретања и да прескочите неколико развојних степенца користећи ту енергију.

Што се тиче самог процеса преговора о Косову и Метохији, позната је наша државна позиција и од тога ми нећемо одустати. Поставља се питање како ту платформу, у изузетно сложеним међународним односима, спровести у дело. Постоји један број важних међународних фактора који са доста антагонизма гледају на ту нашу платформу. Једини начин да покушамо да остваримо наш витални интерес је да будемо до те мере дипломатски агилни и уметни да процес решавања будућег статуса Косова и Метохије ставимо у контекст геостратешких дешавања и да онда ту енергију искористимо да наше интересе и нашу визију погуремо напред. То јесте тешко, али то је једини начин на који ми покушавамо да победимо. И ствари су се у том геостратешком смислу мало измениле и нешто су повољније него што су биле.

За разлику од 2005. када је преовлађујуће мишљење у међународној заједници било да нема разлога да се размишља о било каквом компромисном решењу, сада су у овај процес дошли неки међународни чиниоци, укључили се на активнији начин него што је то било јуче и у неку руку „упалили светло“. Када је светло упаљено постало је очигледније да оно што је била иницијална намера једног дела међународних фактора – да Косово и Метохија постане независно – то би заправо било први пут после 1945. године, након доношења Повеље УН, да се нешто тако догоди. Први пут би, дакле, међународна заједница подржала такву врсту сецесионизма, базираног на етничкој опредељености.

ОПАСНОСТ ОД ПРЕСЕДАНА

Сваки пут кад је долазило до промене граница после 1945, било је на крају уз договор међународних чинилаца. То скретање пажње на опасност од преседања имало је кључни ефекат у креирању међународног јавног мњења. Наиме, када се у јулу ове године расправљало о Ахтисаријевом плану у Савету безбедности УН, постојале су огромне резерве према његовој примени. Не само код једне или две сталне чланице Савета безбедности са правом вета, већ код једног броја земаља које представљају делове света у Савету безбедности, као што су Азија, Африка, Јужна Америка.

Мислим да смо ми тај нови стицај геополитичких околности добро искористили и да из тог незадовољства и неспремности да се крене Ахтисаријевим путем, пробамо да материјализујемо нови процес. Тада смо у дипломатском смислу били веома уметни да искори-

стимо отпор једног великог броја међународних чинилаца да се Ахтисаријев план наметне Србији и да дођемо до овога где смо сада, а то је нови институционални вид преговора о будућем статусу КиМ који траје до 10. децембра.

Ми смо против наметања вештачких рокова из јасних разлога. Док год постоји вештачки рок, било када да је одређен, и док постоји јасан наговештај да ће после тога неко учинити нешто што потпуно коинцидира са преговарачком платформом једне од страна, дотле по дефиницији та страна неће да се помери. Само је питање да ли до тада може да сачека. И тако, до овог 10. децембра имате ситуацију да се албанска страна не помера ни милиметар.

На нама је да и даље будемо принципијелни, конструктивни и изузетно активни у читавој међународној заједници и да

тражимо неопходност постизања компромисног решења у преговорима. Ми смо у том процесу позитивнији и флексибилнији од албанске стране, али то не значи да смо спремни да одустанемо од наших „црвених линија“ – неповредивости међународно признатих граница и државног суверенитета. Зато предлажемо и разговарамо о разним модалитетима, да бисмо очували фундаментално важне принципе, уз јасну свест да је међународно право на нашој страни.

ДВА СЦЕНАРИЈА

Али, поставља се кључно питање – како ће свет реаговати после 10. децембра? После 10. децембра постоје два пута. Један је сценарио у коме се вуку унилатерални потези, у региону и ван њега и то је врло опасан сценарио. Други сценарио је да после 10. децембра, ако се не пронађе компромисно решење, треба наставити дијалог док се такав компромис не пронађе. Тек тада ће једна страна у процесу, а ту мислим на албанску страну, схватити да нешто ипак мора да се да, и да мора да се одустане од неких обећања датих под другачијим околностима него што су данас.

Ми морамо да будемо спремни за први сценарио и да знамо како ћемо да реагујемо у случају унилатералних потеза. И то у сваком смислу, политичком, економском, безбедносном... Као што смо спремни за други сценарио, а то је наставак дијалога о решавању статуса Косова и Метохије.

У том процесу апсолутно пресудну улогу имаће Европска унија. Она ће бити тај средњи пут, доносилац политичке одлуке којим правцем после 10. децембра. И ту ми имамо један доста јак политички и морални аргумент, а то је да будући статус КиМ морамо решити у складу са европским вредностима. И међународна заједница је приступила том проблему да би га решила ради стабилности региона, те последње географске локације на самом европском тлу која није на путу пуне европске интеграције.

А циљ је да се постигне такав статус Косова и Метохије који ће управо омогућити даљу европску интеграцију. Јер, само је европска интеграција гарант трајног мира и стабилности. Мислим да Европа такође верује да је то једини начин и да она жели да интегрише Западни Балкан како би трајно отклонила опасност од нове нестабилности.

Ја апсолутно верујем у такву намеру Европске уније, која је сигурно највећи мировни и цивилизацијски пројект у историји човечанства, коме је природно тежити и поделити све предности и вредности такве тековине. ■

(Из предавања полазницима Школе националне одбране, 10. новембра 2007)

МИНИСТАР СЛОБОДАН САМАРЦИЋ
О СТАТУСУ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

КОМПРОМИС КАО ТРАЈНО РЕШЕЊЕ

Србија је животно заинтересована да се реши питање статуса Косова и Метохије. Решење статуса подразумева да се од садашњег, по свему привременог стања, пређе у трајније уређено стање, које ће много јасније него што је сада случај, дефинисати обавезе, надлежности и одговорности свих заинтересованих страна – рекао је министар за Косово и Метохију Слободан Самарџић, крајем септембра у Њујорку. Текст тог излагања, које је јесте платформа нашег преговарачког тима, објављујемо у интегралној верзији.

Ако ово јесу преговори о будућем статусу Косова и Метохије, можда је потребно на самом почетку сложити се око неких елементарних ствари, као што је питање: које су то заинтересоване стране у преговарачком процесу? Тако нешто потребно је заједнички утврдити да би се ишло даље без довођења у питање легитимности пуног учешћа у преговорима једне или друге стране.

Укратко, ми данас отварамо директне преговоре између представника државе Србије (Републике Србије) и представника привремених институција самоуправе Косова. То су две стране у спору које уз помоћ и посредовање Уједињених нација, тј. „тројке“, која у овој ствари представља светску организацију, треба да дођу до заједничког, компромисног решења спорног питања – а то је будући статус Косова и Метохије.

Политичким представницима Србије јасно је да режим успостављен на Косову и Метохији Резолуцијом СБ УН 1244 (1999) не може вечито да траје, и да га у једном тренутку треба заменити редовним унутрашњим стањем, тј. статусом. Дакле, без обзира на то што је реч о легитимном и легалном међународном режиму на делу територије једне чланице УН, тај режим треба превести у унутрашњи поредак у коме ће главну улогу имати домаће, а не међународне институције. Србија је сагласна са оваквим развојем ситуације и спремна је да пружи пуни допринос да се прелазак Косова и Метохије са међународног на унутрашњи режим обави на најбољи могући начин. Шта то значи?

Потребно је, као прво, решење овог питања тражити и наћи у пуном складу са међународним правом и принципима на којима почива данашњи међународни поредак.

Друго, потребно је поштовати политичку вољу заинтересованих страна у тражењу заједничког решења, а очекивано несллагање око конкретних предлога решења треба држати у оквирима атмосфере добре воље и међусобног уважавања.

И треће, потребно је изнаћи институционално решење које ће на најбољи могући начин изразити жељу за компромисом и преточити је у трајно важеће норме и институције новог статуса Косова и Метохије.

Само ако се буде поштовао овакав приступ преговорима можемо доћи до решења нашег заједничког проблема. А то решење подразумева да се садашњи међународно регулисани статус Косова и Метохије преведе у будући унутрашњи статус ове покрајине, који ће такође имати одређену димензију међународних гаранција, надзора и помоћи у његовом спровођењу. Ако би се којим случајем поступило другачије, а то значи уколико би се

прекршило међународно право, уколико би се игнорисала политичка воља једне од страна, и покушало наметнути једнострано институционално решење, то би значило да се једно међународно регулисано стање премеће у нерегулисано стање, у не-статус, у правни хаос са несасгледивим политичким, друштвеним и економским последицама. Сигуран сам да нико то не жели.

УНУТРАШЊИ ПОРЕДАК СТВАРИ

Представници Србије уверени су да предлог суштинске аутономије на најбољи начин изражава опредељење да се питање будућег статуса Косова и Метохије реши на компромисан, тј. обострано прихватљив начин. У том предлогу помирена су три захтева који данас стоје у непомирљивом сукобу: прво, захтев косметских Албанаца да се њиховим свакодневним животом више не управља из Београда; друго, захтев косметских Срба за гаранцијама свог идентитета и своје безбедности у Покрајини; и треће, захтев Београда да се очува суверенитет и територијални интегритет Србије као демократске и међународно признате државе.

Како изгледа институционални еквивалент будућег статуса Косова и Метохије који би задовољио сва три захтева?

Суштинска аутономија одговара захтеву да Косово и Метохија буде уређено као максимално самоуправна територија. Ово решење огледа се у нашем концепту поделе надлежности између Србије и Косова и Метохије. Покрајина би у потпуности располагала свим надлежностима, осим извесног броја надлежности које би биле резервисане за Србију. Ове последње су:

Преговори у Бадену

КО ЈЕ И ШТА ОБЕЋАО

„Србија се залаже за потпуну самосталност законодавне, извршне и судске власти КиМ у областима искључивих надлежности покрајине. Ово је либералније решење у поређењу са свим другим примерима аутономија. Београд предлаже постојање два одвојена судска система, као што је случај са Кином и Хонгконгом. Јужна покрајина имала би ексклузивну надлежност у области унутрашњих послова и буџетске политике. Предложен је и изузетно висок степен директног учешћа КиМ у различитим видовима међународних односа: у финансијским односима, регионалним иницијативама, трговинским, културним и спортским односима са другим државама, регионима и међународним организацијама. Приштина би имала могућност да преговара, закључује и спроводи споразум, те право да отвара своја одговарајућа представништва у иностранству. Најзад, у области европских интеграција, КиМ, према предлогу Србије, може самостално да преговара о закључивању Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом”, образложио је у Бадену Слободан Самарџић.

Појашњавајући новинарима атмосферу тока преговора напоменуо је:

„Албанска страна тврди да о статусу не жели да разговара, јер се слаже са планом Мартија Ахтисарија. План који смо ми представили има веома много детаља. Подсетио сам их да је српска страна на план Мартија Ахтисарија поднела више од 500 амандмана, и питао их зашто они на наш план нису дали бар један амандман, бар једну конкретну замерку? Они су, од почетка, као и данас, наш предлог у целини одбацивали. Тајна њиховог понашања је у следећем: они заиста мисле да им је независност обећана, да је сигурна.”

ПРАВНИ ХАОС НЕ ТРЕБА НИКОМЕ

Решење проблема статуса подразумева да се садашњи међународно регулисани статус Косова и Метохије преведе у будући унутрашњи статус ове покрајине, који ће такође имати одређену димензију међународних гаранција, надзора и помоћи у његовом спровођењу. Ако би се којим случајем поступило другачије, а то значи уколико би се прекршило међународно право, уколико би се игнорисала политичка воља једне од страна, и покушало наметнути једнострано институционално решење, то би значило да се једно међународно регулисано стање премеће у нерегулисано стање, у не-статус, у правни хаос са несасгледивим политичким, друштвеним и економским последицама. Сигуран сам да нико то не жели.

спољна политика, заштита граница, заштита српског верског и културног наслеђа, одбрана, монетарна политика, царинска политика и заштита људских права. Од набројаних надлежности само прве три (спољна политика, заштита граница и заштита српског верског и културног наслеђа) би се примениле непосредно по ступања на снагу договора. Функција одбране не би се примењивала на територији КиМ, будући да би она била трајно демилитаризована (не рачунајући прелазни боравак међународне војне мисије). Три преостале надлежности (монетарна и царинска политика и заштита основних права) Србија би преузимала постепено, у складу са остваривањем обавеза из Споразума за стабилизацију и придруживање са ЕУ, и оне би највероватније имале статус мешовитих надлежности Србије и Косова.

Све остале надлежности, а то значи све друге замисливе области уређивања, остале би у рукама Покрајине без било каквог мешања Београда. То, другим речима, значи да би Косово и Метохија у тако широком спектру функција имало пуну законодавну, извршну и судску власт.

Поред наведеног, Косово би имало право самосталног финансијског задуживања у иностранству и закључивања одговарајућих споразума са међународним финансијским институцијама.

Начело економске и друге системске самосталности Косова у односу на Србију не би се реметило његовим отварањем према Србији у погледу осигурања слободног кретања људи и робе, слободног промета услуга и улагања капитала. Сарадња у области инфраструктуре и енергетике била би од непосредне користи и за Покрајину и за остатак земље и она би се могла одмах успоставити. Све ове и сличне облике сарадње обезбеђивала би заједничка тела образована на принципу паритета.

ПОСТУПНА ИНТЕГРАЦИЈА

Акутан и сталан проблем положаја Срба у Покрајини и повратка прогнаних, може се системски решити појачаном децентрализацијом у општинама у којима Срби већински живе, али и образовањем једног броја нових општина за повратнике. Србија не предлаже политичку аутономију Срба у Покрајини, већ предлаже појачане надлежности у једном броју области које су од виталног значаја за очување националног идентитета и повећање безбедности Срба. Реч је о образовању, здравству, социјалном старању, култури, полицији и судству. Српске већинске општине би, осим тога, имале могућност директног повезивања са централним властима Србије у погледу различитих видова економске, финансијске, техничке и кадровске помоћи за остваривање својих општинских надлежности.

Обим и степен аутономије који је за Косово и Метохију предвиђен предлогом Београда чини готово излишним било каква утицај централних органа Србије на спровођење аутономних надлежности Покрајине. Али, такав обим и степен аутономије чини готово непотребним утицај представника Покрајине на спровођење малог броја резервисаних надлежности Србије. Веће учешће представника Покрајине у централним институцијама Србије подразумевало би уобичајени концепт аутономије, у којем би поред искључивих надлежности Покрајине постојале и бројне мешовите надлежности које би делила са Србијом и у том смислу преко својих изабраних представника заступала своје интересе у централном парламенту, влади и судовима. Овим предлогом КиМ се даје више аутономије, што се огледа у обиму самосталних надлежности којима располаже и степену самосталног одлучивања о њима.

И поред доследности оваквог приступа, српска преговарачка страна допушта отворену дискусију и одређену промену свога става о овом питању, посебно када је реч о директном представљању Покрајине у извршним и судским органима Републике. Да-

ПРЕДЛОГ СРПСКЕ СТРАНЕ

Ако се озбиљно погледа предлог српске стране, лако се уочава његова окренутост компромису. Не само да обе стране добијају нешто, већ оне добијају највише од онога до чега им је стало: Србија задржава свој суверенитет и територијални интегритет, косметски Албанци добијају самоуправу у потпуности слободну од уплитања Београда, док косметски Срби добијају сигурност своје егзистенције и осигурану везу са Србијом. Сви заједно добијају мир, стабилност и реалну шансу за економски напредак.

јући овом приликом предлог минималне и поступне интеграције Покрајине у Србију, српска страна није затворена ни према могућности брже интеграције уколико је албанска на то спремна. У том смислу консеквентно би се морали преиспитати и наши ставови о минималном представљању Покрајине у институцијама Србије.

НАЈВИШЕ МОГУЋЕ – ЗА ОБЕ СТРАНЕ

Компромисно решење неког дубоког и дугорочног сукоба има једну велику и начелну предност над наметнутим решењем: компромисом се сукоб решава трајно и неповратно. Али, будући да компромис подразумева задовољење само неких, а не свих, захтева обе стране, његово постизање тражи време и стрпљење.

Ако се озбиљно погледа предлог српске стране, лако се уочава његова окренутост компромису. Не само да обе стране добијају нешто, већ оне добијају највише од онога до чега им је стало: Србија задржава свој суверенитет и територијални интегритет, косметски Албанци добијају самоуправу у потпуности слободну од уплитања Београда, док косметски Срби добијају сигурност своје егзистенције и осигурану везу са Србијом. Сви заједно добијају мир, стабилност и реалну шансу за економски напредак.

Овај предлог суштинске аутономије представља највиши степен аутономије, а уз то и најбоље гарантован, у историји Косова и Метохије као засебне административне области, али и у историји албанског становништва на овом простору. Једини изузетак од овога је период Другог светског рата, када је Косово

већим делом данашње територије припадало Великој Албанији као творевини фашистичке Италије и касније нацистичке Немачке. У послератном периоду све до данас, рачунајући и међународни режим уређења под УН, и поред периода високе аутономије, Косово и Метохија није имало у својим рукама онај обим надлежности и онај степен самосталног спровођења тих надлежности какав се нуди овим предлогом.

С друге стране, ако се упореде данашњи облици територијалних аутономија у Европи и у свету, рачунајући и оне највеће и изванредне, лако се може уочити да се овим предлогом

Беч, 5. новембар 2007.

Србија залаже за већи степен аутономије за Косово и Метохију у поређењу са било којим постојећим у данашњем свету. Она је, осим тога, сагласна да оваква суштинска аутономија буде гарантована међународноправним документом (као што су били случајеви Аландских острва у Финској и Јужног Тирола у Италији), као и да у одређеном прелазном периоду међународна заједница својим цивилним и војним присуством на само гарантује већ и директно помогне практичну примену предложених решења. Тиме се на најозбиљнији начин предупредује бојазан косметских Албанаца да Београд може да поврати степен ути-

цаја и контроле над животом КиМ који је имао током деведесетих година прошлог века.

Најзад, и не на последњем месту, овај предлог отворен је за дијалог, тј. аргументовану критику и за одговарајуће предлоге за измену. Ако је друга страна спремна да одустане од немогућих и апстрактних захтева, и прихвати разговор о статусу Косова и Метохије као заједнички посао у трагању за оптималним решењем, српска страна биће спремна не само да саслуша предлоге албанске, већ ће бити спремна да одустане од неких својих решења и да их замени бољим, рационалнијим и ефикаснијим. ■

НАЧЕЛНИК КОМИСИЈЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
ВОЈНО-ТЕХНИЧКОГ СПОРАЗУМА
ПУКОВНИК МИОДРАГ ПОПОВИЋ

ТОН И СПЕЦИФИЧНА ТЕЖИНА САРАДЊЕ СА КФОРОМ

Сарадња између Војске Србије и Кфора иде линијом прогреса. Све су једноставнији договори око заједничких активности, као и њихово спровођење. До 2001. године сарадња се одвијала само унутар стриктних оквира Војно-техничког споразума. Убрзо након тога прешло се на увођење једновремених патрола, заједничких извиђања. Префикс заједнички – дао је тон и специфичну тежину сарадње између Кфора и Војске Србије.

Војно-техничким споразумом, потписаним у Куманову 9. јуна 1999, предвиђено је и формирање Заједничке комисије за примену споразума. У њен састав улази и Комисија за спровођење ВТС Војске Србије. Какве су надлежности те комисије, како то конкретно изгледа на терену, колико су се односи са Кфором мењали од 1999. године до данас, и наравно, како та сарадња изгледа у светлу тренутне ситуације у преговорима о статусу Косова и Метохије, само су нека од питања за пуковника Миодрага Поповића, човека који води Комисију за спровођење Споразума.

* Копнена зона безбедности је најизразитији и најдиректнији вид сарадње Републике Србије и НАТОа, односно Војске Србије и Кфора. Занимљиво је чути од Вас каква је генеза тог односа.

– Волео бих на почетку да скренем пажњу наше јавности на термине који се, када је реч о овој тематици, често погрешно користе. Пре свега мислим на термин административна линија, који се често и у нашим медијима претвара у термин административна граница. На састанцима унутар Заједничке комисије повремено наилазимо на овај погрешан термин, али га исто тако и исправљамо. Војно-технички споразум из Куманова управо јасно прописује да се ради о административној линији. У народу се често среће назив Кумановски споразум, званични назив је Војно-технички споразум, и њега треба користити. Суштина самог споразума је у тренутку потписивања била у томе да Међународне снаге безбедности – Кфор, уђу на простор Косова и Метохије и ту распореде своје потчињене јединице, које су тада биле ранга бригаде. Након тога, уследио је период успостављања Копнене зоне безбедности и Ваздушне зоне безбедности – КЗБ је појас од административне линије према Централној Србији у ширини од пет километара, ВЗБ је појас од административне линије према Централној Србији у ширини од 25 километара. Захваљујући доброј сарадњи са снагама Кфора, 2001. и 2003. године извршене су две релаксације Ваздушне зоне безбедности. Првом релаксацијом ВЗБ је смањена на 10 км, а другом на 5 км. Тако да се сада нерелаксирана Ваздушна зона безбедности и Копнена зона безбедности поклапају. За нас који смо одговорни за спровођење Војно-техничког споразума ове релаксације су битне, јер је њима успостављен такав однос да се унутар релаксационе зоне безбедности Команда Кфора само обавештава о летовима ваздухоплова Републике Србије, а у њеном нерелаксационом делу, од 5 км, мора се тражити одобрење за лет.

Заједничка вежба
припадника Кфора
и Војске Србије

Споразум је оквир за сарадњу међународних снага безбедности и снага безбедности Републике Србије. На основу члана 4 ВТС формирана је Заједничка комисија за спровођење Споразума која има две целине: Команду Кфора и Команду снага безбедности Републике Србије, коју чине снаге МУП-а и Војске Србије. Задатак Комисије за спровођење ВТС је да успостави мост између међународних снага безбедности и Републике Србије у свим областима сарадње и по било којим питањима, сем оних политичке природе које решава администрација Унмика на Косову са нашим органима власти. Сарадња Кфора и ВС одвија се углавном заједничким састанцима, извиђањима, и многим другим активностима које се договоре, попут спортских сусрета...

* Колико је време које је уследило после потписивања Војно-техничког споразума додало неке нове нијансе у сарадњи и односима Војске Србије и Кфора?

– Споразум је правни оквир. Негде до 2001. године, у суштини се и једна и друга страна само чврсто држала споразума, од заједничких активности одржавани су састанци на којима се договарало о редоследу потеза везаних за безбедност простора. Треба рећи и да се састанци одржавају на неколико нивоа: високом, главном, командном, координационом и локалном. Пет је нивоа те сарадње. Комисија за спровођење ВТС планира и организује састанке на главном и високом нивоу, који подразумева састанке команданта Кфора и начелника Генералштаба ВС. Главни ниво подразумева састанке у оквиру Заједничке комисије. Командни ниво окупља команданте мултинационалних наменских снага и команданте бригада ВС, координациони састанци окупљају Тим команде Копнене војске за сарадњу са Кфором и шефове заједничких комисија у оквиру мултинационалних наменских снага Кфора. На локалном нивоу састају се официри за везу једне и друге стране. На високом нивоу састанци се одржавају једном у три месеца, на главном једном у петнаест дана, координациони састанци једном у месец дана, и свака два месеца заказују се командни састанци, док се официри за везу састају једном недељно. На главном нивоу претходни састанак је био 12. новембра, док је следећи заказан за 15. децембар. Све време између састанака преписка је интензивна, као и комуникација телефоном.

* О чему се разговарало на састанку 12. новембра?

– Одлуке од стратегијског значаја за сарадњу са Кфором верификују се на састанцима на високом нивоу. Припреме се обављају на састанцима свих претходних нивоа. Кључна питања на свим нивоима су безбедност административне линије, евентуалне повреде, инциденти у КЗБ...

* Каква је безбедност административне линије у овом тренутку?

– Сарадња између Војске Србије и Кфора иде линијом прогреса. Све су једноставнији договори око заједничких активности и њиховог спровођење. Помену сам да се до 2001. године сарадња одвијала само унутар стриктних оквира Војно-техничког споразума. Убрзо након тога прешло се на увођење једновремених патрола, заједничких извиђања. Префикс заједнички дао је тон и специфичну тежину сарадње између Кфора и Војске Србије. Једновремене или синхронизоване патроле обухватају истовремене патроле припадника Кфора и Војске Србије, где се свако креће својом зоном одговорности око административне линије, а на одређеним местима, према унапред договореном плану, оне се састају и размењују податке и информације. Следећи корак у сарадњи био је увођење подршке хеликоптера током једновремених патрола, што је свакако дало нову димензију и квалитет тој сарадњи. Засада лете само хе-

ликоптери Кфора, али се разматра могућност да то ускоро буду и хеликоптери Војске Србије. Заједничка извиђања су такође веома значајна за безбедност административне линије. Она обухватају извиђање терена ради прикупљања чињеница везаних за евентуалне инциденте, повреде линије и сл. Било је и неколико спортских сусрета.

Све те заједничке активности, њихова учесталост и квалитет дају праву одредницу сарадње Кфора и Војске Србије. Састанак Заједничке комисије био је 20. новембра, кренули смо и у заједничко извиђање хеликоптером Кфора. Прошли смо скоро читав појас дуж административне линије. Циљ извиђања био је да се сагледају евентуална места илегалних прелаза преко административне линије, нападао је снег па се трагови јасно уочавају, преконтролисали смо и да није дошло до илегалне сече шума, а све то је помогло ефикасности извођења једновремених патрола. То је иначе добар начин за развијање међусобног поверења и унапређење сарадње.

* Колико релативно кратке мисије појединих контингената Кфора усложњавају ту сарадњу?

– Кфор има добру праксу у примопредaji дужности, тако да нови команданти мултинационалних наменских снага Кфора, шефови заједничке комисије или било који вршиоци дужности унутар система увек дођу двадесетак дана раније и онда присуствују свим састанцима заједно са актуелним колегом. Такво уходавање помаже свима да се што безболније нови људи укључе у посао.

* Како изгледа свакодневни живот у Копненој зони безбедности?

– Недавно је формирана Канцеларија за цивилно-војну сарадњу. Осим састанака Заједничке комисије, одржавају се и састанци представника Одељења за цивилно-војну сарадњу Кфора и ВС. Све је то с циљем унапређења безбедности дуж административне линије. Тај аспект цивилно-војне сарадње битан је за развој догађаја на терену. Као што је важно да се истовремено укључе сви аспекти битни за сарадњу.

* Циљеви сарадње са Кфором су, пре свега, дефинисање евентуалних проблема и њихово решавање. Да ли у светлу тренутног статуса преговора о Косову и Метохији постоји додатни опрез и на једној и на другој страни?

– У сарадњи са Кфором ми заиста не осећамо било какве политичке турбуленције. Сви смо ми пре свега војници, професионалци. Постоји оквир унутар кога се крећемо, а то је у овом случају Војно-технички споразум, постоји мандат, јасан задатак. Каква ће бити статус Косова и Метохије, потпуно смо свесни да зависи од политичких одлука. Наше је да своје војничке дужности на терену извршимо на најбољи могући начин.

* Какве су могућности унапређивања сарадње?

– Можда би било добро да се принцип реципроцитета очува на свим нивоима одржавања састанака. Реципроцитет подразумева да се састанци одржавају једном у зони надлежности Кфора, а други пут у КЗБ. Он за сада постоји на свим нивоима осим главног и високог. На високом нивоу реципроцитет се поштовао до 2005. године, а од онда се састанци одржавају само у Копненој зони безбедности.

* Сарадња са Међународним снагама на КиМ је, претпостављам, једно другачије, веома важно искуство?

– Морам признати да је дужност која ми је поверена за мене велики изазов, и то из неколико разлога. Најпре сам све време свестан да у тој непосредној сарадњи са Кфором представљам Војску Србије. Моје име и презиме ће с временом заборавити људи са друге стране, али ће се сећати да се пуковник Војске Србије понашао овако или онако. У тој комуникацији води се рачуна о сваком моменту, припреми састанка, дочеку, току састанка, заједничком ручку. С временом смо успоставили лепу праксу да када одлази неко од наших колега из Кфора, када му се мисија заврши, у његову част приредимо пригодно слово. Том приликом се каже покоја реч о његовој сарадњи са нама, измене се скромни поклони... То је на људе који су били у мисији на Косову и Метохији заиста оставило леп утисак. Верујте да то негде 1999. године није било тако једноставно. Људи су припремани за мировну мисију са пројектованим вредносним одредницама нација са којима ће се срести на терену. Та наша страна у старту, сви се сећамо тог времена, није баш окарактерисана суперлативима. Врло брзо по доласку на Косово и Метохију, а то су нам сви рекли, схватили су да то баш и није тачно. У почетку су бивали збуњени. То се јасно видело. Ми ништа нисмо глумили, јер и нисмо глумци него официри, понашали смо се професионално и уљудно, и врло брзо се јасно видело како се њихове предрасуде топе.

Сарадња са официрима НАТОа у мировној мисији на Косову је прилика да се види и њихов међусобни рад, али и да се размене искуства у послу, у коме смо сви заједно, пре свега војници. ■

Драгана МАРКОВИЋ

КОПНЕНА ЗОНА БЕЗБЕДНОСТИ

ПРОСТОР НАГЛАШЕНЕ СИГУРНОСТИ

Опсежне мере за успостављање сигурности и поверења грађана дале су добре резултате. Однос становништва свих националности константно се мења у правцу све јачих схватања о потреби мирног заједничког живота, што је несумњиво прави показатељ да су државни органи, Војска Србије и полиција од Копнене зоне створили зону потпуне безбедности.

Копнена зона безбедности утврђена је резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација бр. 1244 и Војно-техничким споразумом из Куманова као део тадашње СРЈ у ширини од пет километара, дуж 402 километра административне линије према Косову и Метохији. Од 1999. године па до данас деловале су се значајне промене које су не само измениле величину Копнене и Воздушне зоне безбедности, већ и позитивно модификовале основни циљ успостављања Копнене зоне. Наиме, КЗБ је у суштини установљена ради опште сигурности и заштите припадника Кфора у остваривању њихове мисије на Косову и Метохији, то јест, као својерсна безбедносна тампон зона између наше војске и међународних снага безбедности. Одредбама Резолуције прецизирано је да се у простору Копнене зоне не могу налазити припадници оружаних снага, већ само састави полиције. Након повлачења Војске са простора утврђеног као КЗБ, шиптарски екстремисти нарушили су Војно-технички споразум и пренели тероризам у тај део Републике Србије, посебно у општине Прешево, Бујановац и Медвеђа. На основу одобрења команданта Кфора за улазак Здружених снага безбедности СРЈ у КЗБ, српска војска је од 3. марта до 31. маја 2001. успешно извела војно-полицијску операцију уласка и поседања Копнене зоне безбедности, а од првог јуна исте године обавља задатке контроле КЗБ и обезбеђења административне линије. Почетни односи припадника Војске Србије и Кфора пуни неповерења промењени су и сада се могу описати као коректни, партнерски и професионални, а војници двеју оружаних снага чак и заједнички патролирају административном линијом према Космету.

СПРЕЧАВАЊЕ ШВЕРЦА

У овом тренутку Копнена зона безбедности обухвата површину од 1.920 километара квадратних или простор широк пет километара дуж 384 километра административне линије. Задатке контроле КЗБ и обезбеђења административне линије извршавају припадници Војске Србије и то спречавајући преласке ван дозвољених места, борбом против одметничких и других наоружаних група, обезбеђењем објеката и имовине од посебног значаја за одбрану, те подршком цивилним властима у супротстављању тероризму и организованом криминалу, те у случају природних непогода и катастрофа у којима су угрожени људски животи, животна средина и материјална добра. Снагама Војске Србије ангажованим на задацима контроле КЗБ и обезбеђења административне линије према Космету командује командант Копнене војске генерал-потпуковник Младен Ђирковић, који истовремено координира заједничке активности Војске и МУП-а Републике Србије и успоставља пуну

сарадњу са Координационим телом Владе РС за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа, међународним снагама безбедности и другим овлашћеним органима међународне заједнице.

С циљем реализације састанака командног нивоа и сарадње са мултинационалним снагама Кфора у Копненој зони безбедности, формирани су сектори А1, А2 и Б којима командују пуковници Видоје Живковић, Чедомир Бранковић и Милосав Симовић. Друга бригада Копнене војске одговорна је за обезбеђење 144 километара административне линије (од виси Поглед до Угљарског крша) и контролу 720 километара квадратних Копнене зоне безбедности. Припадници јединице коју предводи пуковник Видоје Живковић те задатке извршавају ангажовањем сталних и привремених састава, осматрачница, патрола и заседа и поседањем база „Источни Мојстир“, „Боранце“ и „Мрче“. Они имају добру сарадњу, свакодневно размењују податке и координирају активности са припадницима МУП-а Нови Пазар, полицијским станицама у Рашкој и Брусу и полицијским пунктом на Копаонику, а у том рејону налазе се и базе МУП-а Србије „Рудница“ и „Табалије“.

Приликом извршавања задатака на обезбеђењу административне линије и контроле КЗБ, старешине и војници Друге бригаде КоВ ове године више пута су затекли одређена лица у недозвољеним радњама. Тако су крајем априла зауставили теренско возило у коме се налазило 18 цакова са по 60 килограма кафе, да би нешто касније патрола са базе „Боранце“ спречила превоз

ВАЗДУШНА ЗОНА БЕЗБЕДНОСТИ

По Војно-техничком споразуму Ваздушна зона безбедности износила је 25 километара од административне линије и представљала је велики проблем за летелице Југославије. Прву релаксацију ваздушне зоне потписали су 27. децембра 2001. тадашњи команданти Кфора и Здружених снага безбедности и њоме је Ваздушна зона безбедности смањена на 10 километара. Почетком 2003. године извршена је и друга релаксација ваздушне зоне са десет на пет километара. Поред споразума о релаксацији Ваздушне зоне безбедности, треба поменути и веома важне споразуме ТОПА (дефинише привремене оперативне процедуре за сарадњу и координацију на обе стране дуж административне линије према Космету) и ДОПА (прописује оперативне процедуре). Захваљујући овим споразумима мало је повреда административне линије и инцидената у Копненој зони безбедности. У прошлој години инцидената није било, док је 15 повреда административне линије класификовано међу ненамерне и настале углавном због непознавања терена после смене јединица.

трактором стубова са жичаре рудника олова и цинка. Неколико пута интервенисано је због бесправне сече шума, док је патрола са базе „Источни Мојстир“ ухватила лице албанске националности у крађи репетитора који је порушен у бомбардовању. Потребно је нагласити и да је на званичним прелазима административне линије на том простору запажен шверц разне робе и горива. Најдраматичнији догађај десио се 15. новембра ове године, када је дошло до ватреног обрачуна две групе шверцера између пункта МУП-а РС и пункта полиције Унмика на Газиводском језеру. Том приликом једно лице изгубило је живот.

АКТИВАН МОДЕЛ ОБЕЗБЕЂЕЊА

Један од кључних задатака Треће бригаде Копнене војске, којом командује пуковник Чедомир Бранковић, јесте контрола 615 квадратних километара Копнене зоне безбедности и обезбеђење 123 километра административне линије према Косову и Метохији (од Угљарског крша до Игришке чуке). Административна линија се протеже обронцима планинских масива Мајдана и Гољака и због тога се команда бригаде, уважавајући услове, расположиве снаге и свеобухватне процене, определила за активан модел обезбеђења, чију суштину чини динамичност присутности у простору. На простору који обезбеђује Трећа бригада дуже време није било инцидената у Копненој зони безбедности, а посебно је важно што нема никаквих ванредних догађаја, поготово када се има у виду да сваког дана више од сто људи извршава задатке са наоружањем и муницијом. Аутономност и самосталност база „Трмка“, „Шушњак“, „Велики трн“, „Грлић“, „Медевце“, „Врапце“ и „Караула“ је велика, осим у снабдевању водом. Оне се највећим делом снабдевају из аутоцистерни, чији возачи, и поред просечне двадесетогодишње старости возила, лоших путева и недостатка резервних делова, успевају да месечно пређу на хиљаде километара и дотуре војницима и старешинама драгоцену течност.

Нема сумње да најсложенији задатак у обезбеђењу административне линије и контроли Копнене зоне безбедности имају припадници Четврте бригаде КоВ којом командује пуковник Милосав Симић. Од 1999. године они живе и раде у сложеним теренским условима, а од уласка у КЗБ изводе и мировну операцију са садржајима противтерористичке борбе. Брдско-планинско земљиште масива Црне Горе, Светог Илије, Пљачковице и Кукавице није погодно ни за обично кретање, а камоли за патролирање под пуном борбеном опремом. Свака патрола пређе на својој траси више успона и спустова, тако да је изванредна физичка припремљеност војника и старешина нешто што се подразумева. Поседнути објекти у дубини КЗБ „Горњи Вртогош“, „Гури Гат“, „Ташлак“, „Осларски рид“ и „Шеватске ливаде“ и базе „Трстена“, „Дебела глава“, „Језерска махала“, „Орница“, „Кадрова чука“, „Девојачка чука“, „Добросин“, „Голема чука“, „Маћере“, „Печено брдо“ и „Цворе“ су тако инжењеријски уређени да представљају неосвојиве тврђаве и за велике снаге противника.

Одређен степен ризика стална је одредница живота и рада припадника Четврте бригаде КоВ већ шест година. Наиме, терито-

*Зима у Копненој зони
безбедности*

рија на којој они извршавају задатке непредвидива је у погледу безбедности. Изненађења су увек могућа, што врањски пешадинци добро знају и у складу с тим предузимају све потребне мере безбедности. У последње три године нису забележени терористички напади на припаднике бригаде, али шири јавност добро памти 2003. годину када је изведен напад из бацача граната на базу „Добросин“ и када је у мучком нападу рањен мајор Бандић. На опрез позива и догађај од 4. августа ове година када је група од 10-12 наоружаних лица из ватреног оружја напала патролу МУП-а на путу Лучане-Кончуљ. Патрола је узвратила ватру и том приликом један од нападача је убијен.

ПОЛИГОН ЗА МИРОВНЕ ОПЕРАЦИЈЕ

За обезбеђење административне линије према Косову и Метохији и контролу Копнене зоне безбедности ангажују се искључиво професионални припадници Копнене војске (старешине и војници по уговору), док се војници на одслужењу војног рока могу ангажовати само добровољно и то на дужностима куvara, болничара, послуживоца средстава везе, руковаоца парних котлова и водича службених паса. Због тога се може рећи да управо у Копненој зони безбедности можемо видети на делу зачетке будуће професионалне војске и све одлике таквог начина ангажовања оружаних снага. Посебна пажња придаје се оспособљавању ста-

решина и војника који извршавају задатке у Копненој зони, како пре упућивања у зону, тако и по доласку у базе и поседнуте објекте. На базама је тежиште процеса обуке усмерено према упознавању терена, мерама безбедности, познавању оперативних процедура и поштовању потписаних протокола и споразума. Простор Копнене зоне безбедности истовремено је и изванредан „полигон“ за припрему припадника наше војске за учешће у мировним операцијама. Сасвим је јасно да нема боље припреме „мировњака“ од практичног извршавања задатака у сложеним безбедносним условима.

Од тренутка уласка наше војске у Копнену зону безбедности (2001. године), поготово на југу Србије, започето је више активности на плану уклањања заосталих мина и наоружања, успостављању војнобезбедносне контроле и јачању међунационалног поверења. Како би се отклониле опасности за свакодневни живот, ангажоване су специјалне пионирске јединице које су до сада пронашле и деактивирале неколико стотина мина, док су састави Војске Србије само у периоду од 2003. до 2005. године пронашли четири бестрајна топа, 25 минобацача, три аутоматска бацача

ЈЕДНОВРЕМЕНЕ ПАТРОЛЕ

Једновремене патроле Војске Србије и Кфора почеле су да се организују 2004. године, са основним циљем да се заједнички контролише административна линија према Космету и спрече криминалне активности као што су трговина људима, шверц оружја, наркотика, разне робе, те недозвољена сеча шуме. Патроле се изводе у дневним и ноћним условима, уз размену средстава везе и подршку хеликоптера МНС Кфора. У просеку бригаде Копнене војске реализују месечно по 13 једновремених патрола са МНТС Кфора, уз пуно поштовање ТОПА–ДОПА процедура.

граната, 17 ручних ракетних бацача, 187 примерака стрелачког наоружања, 758 мина, ручних бомби и граната и 120.000 метака различитог калибра. На том пољу ситуација се поправља из дана у дан, тако да сада има све више примера добре сарадње припадника Војске и локалног становништва. Бележимо догађај из маја ове године када је Саљи Насер при брању печурака пронашао мину за минобацач кинеске производње и одмах

обавестио припаднике Четврте бригаде Копнене војске.

Нови путеви, помоћ у лечењу и професионализам војника и старешина у Копненој зони безбедности јесу само највидљивији показатељи свега што Војска чини како би олакшала живот мештанима на том простору. Опсежне мере за успостављање сигурности и поверења грађана дале су добре резултате. Однос становништва свих националности у Копненој зони безбедности константно се мења у правцу све јачих схватања о потреби мирног заједничког живота, што је несумњиво прави показатељ да су државни органи, Војска Србије и полиција од Копнене зоне створили зону потпуне безбедности. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ